Eesti Postimehe lisaleht ehk Juttutuba № 5.

Kolm kildu.

(Neapoli kuninga Mürat'i elust.)

II.

Prantsusemaa kurjad wäed oliwad lahti pääsnud. Tema lapsed murdsiwad iseennast, segadus ja korratus seisiwad walitsuse tüüril ja seni kui wäljaspoolse Euroopa sõawägede wastu noored Prantsuse rügemendid imet tegiwad wapruse ja wõitude poolest; seni kui siin mõni tänini kuulmata nime omale aunukrooni hakkas korjama, seni tõusis Pariisi Griwe=turu keskelt surmakirwes wäsimata taewa poole, — ja see taewas näitas lukkus seiswat, kõige nende tuhandite kisendamiste ja kaebtuste, nende õnnetumate lugemata ohkamiste ja äganiste wastu, kes siin armutumal wiisil mässamise ohwriks langesiwad.

Ja Pariisi linn oli eeskujuks kõige Prantsusemaale. Igal linnal, igal külal oli oma „guillotine*)" ehk surmamasin, mis kirwe ülewelt n'agu pitkse rutuga alla saatis, ohwri pääd mahaniitma. Sel'l odawal wiisil wõis niipaljo päid kui tahes pääwas otsast murda, ei kulunud ülearu aega käes! Kellegi mets=loom ei ole kiskjam ja kawalam ja murdjam wõera sugu wastu, kui inimene omasuguse wastu on!

Mullalise silm on kotiriidega kaetud edespidiste aegade juhtumiste ja eloradade ees, ja õnn neile, et lugu nõnda on. Aga sellepärast ka nimetame tihti õnneks, mis meile oleks õnnetuseks juhtunud ja nuriseme juhtumiste üle, mis üle oleksime pidanud tänama. Takka järele alles oskab selgund silm Jumala teest aru saada, ja waga meel tema tarkust tänada.

Wereaurust joobnud Prantsusemaal oli „hirmuwalitsus" nüüd ülemal nimetatud kolme mehe käes. Kõige wägewam neist oli, kes kõige werejanulisem oli, ja sellepärast raske seletada, kas Robespierre Marast ülem oli, ehk ümberpöördud. See, kellel weel tõiste mõlema wahel aeoti inimese aru pääle tuli, oli Danton. Se'ep see aga oli, mis tõisi kahte ka temagi wastu wälja kihutas.

Paks öö hingas üle Pariisi linna, pime öö, — aga, nagu Prantsusmaa päälinna öö on: kära ja mürinat täis. Tõllad wurasiwad möda uulitsate ja üle turude, ruttu edasi ja mööda sest surmapaigast, kus surmakaagu werine sõrm tuulde tõusis. Guillotine jalul pühkisiwad tulepaistel prohwuse sulased pääwawalgel surmatud inimeste werd kokko.

Jäledad sõimosõnad, ropud kõned pidiwad hirmsa tööle kergitust tooma! Oh mis asi on weel hirmus sellele, kes iseenese eest hirmuda enam ei mõista??

„Guillaume," **) röökis üks neist tõise poole, „mis nägu So käsi on? Joolseb werd! Sinusugune ei sünni meie töö pääle."

„Söögu pagan Sinu suud," sõimas tõine tagasi. „Wiimane kallis kanake, kellele ma hääst südamest weel wilto pääd kirwe al kohe lükkasin, on süüalune, et kirwes werme mulle käe sisse kiskus! — Pagana raske leib!" urises ta habeme sisse.

„Koera töö, siin keset öösl," urises tõine wastu. „Ööd ilma kui pääwa surma maalid silma ees — aga pea! Mis see kena tuwikene siit nii hilja otsib? Näe, Guillaume!"

Näost walge n'agu lina, hiuksepatsid õlade pääl pool lahti arunud, tuikus üks noor naisterahwas hirmsa surmakaagu ette. Kerge kuujoon, mis parajalt paksu pilwete wahelt wäljalibises, paistis silmanäo pääle, kelle ilo ja õrnus hirmsa südamewalu ja ahastuse al ärakadus: kas see wõis seesama õitsew, punane nägu olla, keda meie paari kümne kuu eest alles Bastide linna akna ääres nägime ilust ja õnnest hiilgawat?

„Siin," inisesid kahwand mokad, „siin ta on olnud ehk saab siia weel weetama — siia!" Ta toetas poolnõrkend keha ühe poolwerise astme naale.

„Mis sa otsid siit, naine?" käritas pitk Guillaume ahastaja wastu.

Naisterahwas püüdis kõik jõudu wägisi kokkuwõtta.

„Hääd — hääd inimesed," küsis ta wärisedes ja argselt, „kas teie ehk tääte, mil tunnil see oli, et — et Robert Bollieu — pää — langes —?" Ta ähwardas ise äranõrkeda selle küsimise al.

Weremehed naersiwad suure häälega.

„Seks meil just jääb parajat aega," pilkas ülemprohwus, „nime küsida igaühe käest, kes sadadest iga pääw sinna ülesse roniwad ja ilma pääta tagasi tuuakse! Ole rõõmus, kui kohtunikudki nimed ülesse panewad — saab kasin seegi olema!" Wiimsed sõnad aga tuliwad wäga kõrwa poole targa prohwuse suust wälja.

„Oot', oot'," nimetas pitk Guillaume, „seda nime — Robert Bollieu? — ma n'agu olen kuskil juba kuulnud. Kas sa ei räägi sest sirgest ratsapäälikust, kes hiljuti wangikotta wiidi? Robert Bollieu? Tõsi, tõsi, — ja jah, selle asemel ma küll mitte ise ei tahaks olla." Ja naisterahwa hirmust ja ahastusest hoolimata, lisas ta juure: „Homme õhtu tule tagasi, siis wõid nähä, kuida tõiste were seas ka tema weri siin kokkupühi —"

„Mõrtsukad, teie!" kisendas naisterahwas, nagu meelest ära, nende hirmsa sõnade läbi, „mõrtsukad ja röövlid teie ja teie werekohus! Miks ei lange tuli taewast ja ei söö neid inimesemurdjaid tuhaks? Surma ja hukatust teie kõikide pääle, kes ilmasüüta werega oma wõimust toidate. . . .!"

„Wait," käritas Guillaume, „kuida sa tohid siin meie ees ülemat rahwakohust sõimata, mis? Se tüdruk on kuningasõber, mehed, tabame t'a kinni! Kui ta pää homme oma kalliksega koos siin korwis tilgub, siis ta oskab suud pidada ja meil on oma aus teenistus käe — hõissa!"

„Hõissa!" hirwitas weresulaste hulk ja mitu kät sirgusiwad wälja naisterahwa järele, kes wärisedes tagaspidi põgenes.

„Jätke mind rahule, teie hirmumehed!" ägas õnneto. „Mo elo on tema päralt! Teda tahan ma päästa! Armoline Jumal, — tule mulle appi!"

„Tema on parajal paigal," hirwitas pitk Guillaume — sel'l silmapilgul aga langes prohwuse käsi tagasi ja ta astus ise aupaklikult kõrwale.

Üks sirge pitk sõaülem, rahwamärk: kolmekordne lint, kübara pääl, seisis nende ees.

„Mis so nimi on?" küsis wõeras järsku, aga pool halastades, tüdruku käest.

„Lauretta," ahastas tütarlaps.

Päälikule andis nagu noaga ihusse.

„Oh, halastage minu pääle, kes teie ka olete, olge armoline!" nuttis Joakimi endine mõrsja. „Minu isa on surnud; mo peigmees seisab surma suus, ja mind tahawad need armutumad kaagusulased wangikotta wedada, kus ma teda ei nähä ega awitada ei saaks!"

Ta ringutas kässa. Mikspärast surus wõeras sõamees ometi kübara nii sügawasse silmi?

„Tema on meie walitsust sõimanud," waidlesiwad weresulased, „wangi temaga!"

„Wangi?" küsis päälik põrutades. „Mis?" Aga äkiste muutis ta mõtet. „Ja muidugi, sõbrad," lisas ta kortsus kulmul juure, „teil on õigus, tema peab wangi saama wiidud! Mina ise tahan seda talitada ja teda kohtu ette wiia. Tule, sina! Mina kostan tema eest!"

„Kas kindlaste ka?" küsis Guillaume, kes oma werepalga pääle mõtles.

„Kindlaste," wastas sõaülem. „Tule, tüdruk!"

Ta hakkas Lauretta käe alt kinni, ja pool juhatades, pool nõdra neitsi kandes, wiis ruttu teda wahtija kohtusulaste lähedalt ära. Mõlemad ei wahetanud tee pääl sõna. Lauretta oli pool uimane. Ta ei tunnud oma juhatajat ega saanud ta nägu nähä. Mis see wõeras temaga tahtis teha? Kuhu ta teda wiis? Lauretta ei saanud sedagi mõtelda.

Esimisest pimedamast põikuulitsast pööris wõeras sisse. Natukese aja pärast pidas ta ühe walgustatud maja ees kinni, kelle ees salk soldatid wahiks seisis. Wõeras ülem kutsus underwitsi oma juure.

„Wõta tosin mehi kaasa ja kümne minuti pärast oled sa nende ja selle naisterahwaga Strasburgi poole tee pääl: Kanna hoolt, et ta terwelt ja õnnega üle piire saab! Jumalaga!"

„Mitte paigalt!" hüüdis Lauretta wahele. „Põgenema, seni kui Bollieu nende küüsis on? Armutu mees, miks ei lase sa mind teda wäljapäästa! Temata ma ei põgene!"

„Jätke seda minu mureks," trööstis wõeras tasakeste. „Kui ausa mehe sõna usute, siis minge nüüd wagusi selle hallihabemega underwitsi seltsis, kuhu ta Teid wiib, paremat teed ei ole kuskil. Helweetsia piiri pääl saab Teid Bollieu Lausanne linnas ootma!"

„Ei, ei, ei!" kisendas neiu wasta, „mina ei taha! Kes Teie olete? Ma ei tunne teid — kuida wõin ma Teie sõna uskuda? Ei mitte!"

„Oh tõsi — Teie ei tunne mind? Aga," lisas ta pool haledalt juure, „uskuge mind, just sellepärast, et Teie mind ei tunne! Sest kui Teie üksi neid, keda tunnete, tahate uskuda, siis saate weel palju petetud, seda teadke! — Nüüd aga, ärge wiitke aega! Kas Teie ei näe, kuda nad meie juttu tähele panewad? Kui abi wõimalik peab olema, ruttu nüüd siis — so! Edasi, edasi!"

Trummimürin lõi kõrwo, salk ratsasoldatid kargas sadulasse, Lauretta tahtis weel midagi wastu ütelda, aga underwits upitas ta ruttu hobuse selga, ja sõasalk kannul, kihutas tuhat nelja neiuga koos uulitsat mööda alla linna wärawate poole. Kaks silmapilku pärast selle oleks hilja olnud, — üks salk ööwahta jõudis juba ligidale.

Tük aega seisis weel päälik ja waatas sõitjate järele, kes ammugi silmist kadund oliwad. Mis asjast se walune joon, tuli silmis ja suu ümber? Nagu kadund kena unenägu tagakurtes, seisis nooremehe nägu sügawaid walusaid mõiteid täis.

Aga nüüd ärkas ta äkiste ülesse, tampis jalga wasta maad ja sosistas iseeneses: „Edasi, mis ma uinistan siin? Läki tööle!" Kübara pääst lükates, pühkis ta pihuga paar korda üle kuuma kulmu, waewajaid mõtteid nagu eemale ajades. Latretuli uulitsa äärest langes sell silmapilgul sõamehe silmi. wõeras päälik oli — Joakim!

Kui tige päälik Bollieu oleks ette ära täädnud, mis uhket teed ta selle wäe alla pistmisega oma wihamehele oli lahti päästnud! Joakim, alandatud, petetud Joakim tahtis nüüd kuulsaks meheks saada, ja Joakim pidi seks saama! Oma südame esimised õrnad lootused oli ta mahamatnud; selle hauakünka päält pidiwad nooremehe wäljaspidise õnne oksad õitsema lööma, ja keegi ei oleks täna weel julgenud ette ära kuulutada, kui hiilgawaks pärjaks aeg ja asi neid kokko saaks kuduma!

Kui iial Prantsusemaal oma tegu ja hää õnn käsi käes meest suureks wõisiwad teha, siis sel'l ajal! Ja kui iial säälsamas Prantsusemaal need suureks tõusnud wolipidajad nagu koid tõine tõist kaetsetes waritsesiwad ja salaja kõigest hingest wihkasiwad, siis oli se ta jälle selsamal ajal. Esimised tõine tõist tagakiusama — ikka tõsiduse katte all — oliwad wolikandjad Robespierre, Danton ja Marat ise! —

Laharpe hotelli küünlatuled paistsiwad kaugele läbi ööd. „Hirmuwalitsuse" liikmed tuliwad tihti seia wõerastekotta kokko, nägema, kuulma ja aega wiitma. Hotelli ees tunti Jakobiinlaste=, seda kõige werisemat mässajate karja, nende punastest mütsidest ära — kes neid muidu nende ropuist weristest kõnedest ja korratumaist lauludest äratunda ei wõinud!

Agaral sammul kõndis Joakim walgustatud maja poole ja astus üle läwe sisse. Wõerastetuba oli rahwast ja liikumist täis. Siin räägiti ära, mis pääwal sündinud, sääl peeti nõuu, mis homme pidi sündima — wiina klaasi taga mõisteti terwe rahwa õnne ja õnnetuse üle kohus ära! Prantslased oliwad jo kõik wennaksed nüüd, mis ilmaaegset aru ehk korda siis nüüd enam üks tõise wahele tarwis läks?

Nukral meelel istus Joakim kõige sügawama, pimedama nurka maha ja kurwal mõttil libises silm tal ühest tõise. Siin istusiwad kaks Jakobiinlast ja mängisiwad wagusi kaarta, nagu nad tunni aja eest weel inimeste eloga oliwad mänginud. Sääl päris üks wõeras hotelli teenri käest „guillotine=leent," — rooga, mis parajalt nii moodis oli, kui tänawo „Bazaine=praed" ehk muud sellesarnatsed moodis nimedega ehitatud söögid, joogid ja riistad; Pariislane on omas elus jo puhas oma rumala ehk targa tegude ja tegejate ahw. Kolmandamal laual laulsiwad punasemütsimehed kurgupõhjast: „Et wälja isapinna pojad! Nüüd aupääw meil alganud!" ja lõiwad klaasid kokko „kõige kuningasõbrõde" hukkatuse pääle, kes pidada surema, nii tõeste kui nemad siin kõik „rahwasõbrad" oliwad! Mässamise lai lõug ja werine jalg paistis iga sammu päält silma.

Taga tõises toanurkas, Joakimist tük maad eemal, istusiwad kaks meest liht riides, ka kaks

---

*) Loe: Giljotiine. **) Loe: Giljoni.

„rahwasõbra," aga keda hotellipassijad suurema agarusega teenisiwad, kui tõisi. Pitkem neist oli walget nägu, suust ja silmist n'agu rauast taotud, kust iial halastust ei maksnud otsima minna. Üks suleriips pitka mehe käest — ja sadade elu lõppes kaagukirwe all! Robespierre oli jo Prantsusemaa „esimine poeg" nüüd! Ja see tõine, lühem, kollase näo ja terawa lõuaga naaber tema kõrwas, kes tähelpannes n'agu rebane, ülespoole tema silmi waatas, see oli „hirmuwalitsuse" tõine kuulus ja kardetaw pää: kawal, tige ja werejänuline Marat!

Joakim tundis kumbagit wäga selgeste: ta pidi jo nüüd n'agu kõik muu wägi „Prantsuserahwast" teenima, keda need „hirmumehed" (Danton kolmas) oma seltskonnaga eestwedasiwad. Ja kelle kõige suurelisema trahteri käratseja silm senna merku libises, selle süda põues lõi kangemine tuksuma, ja seda suurema wande ja kisa all püüdis suu siis salajat hirmu warjule peita.

Ei olnud ka õnneks just mitte, sell ajal lahket nägu hirmuwalitsusest näha: selle all seisis ikka õnnetus ja häda, surm ja hukatus warjul, n'agu madu lilleõilmete all. Mida lahkem naer Robespierre ulte ümber liikus, seda julgemalt täädis iga tundja mees, et werewaimud ootamas oliwad. Wõib olla, et Joakim just sellepärast nii terawaste üle saali tõise nurka wahtis, kus hirmus Robespierre tasakeste ja sajaja, aga nii armsaste ja wagalt oma seltsimehega juttu ajas, kui puistaks ta lille- ja mitte inimesepäid iga sõnaga üle Prantsuse pinna wälja.

Korraga tungis nagu õhk Joakimi kõrwu:

„Aga et sa suu pead, Marat! Keegi ei tohi täna sest sõna tääda saada! Sinu pää seisab selle eest!"

Joakim nägi, kuida Marat pääd nikutas.

„N'ad peawad ometi kõik surema?"

„Kõik, nii tõeste kui mo nimi Robespierre on! Danton ise kõige päält, siis tema terwe partei!"

„Ja homme juba lubad sa?"

„Hom — —"

Pool sõna kadus õhku ära, hääled jäiwad weel waiksemaks. Joakim, süda pool tarretand rindus, kuulatas kõigest wäest, aga kõrw ei kannud enam nii kaugele. Ta waatas ja mõtles: asi läks t'al peagi selgeks, kust hääleõhk selle kauge ruumi pääle just senna ükstiku nurka wõis ulatada, ilma et tõised toas oleksiwad poolt sõna wõinud aru saada. Siis tõusis ta ülesse, kui rahwasõbrad äraläinud, wiskas mantli ümbre õla ja puges ilma tõiste tähelepanemata ka õue.

Selsamal õhtal mängiti „rahwateatris" üht kuulust näitemängu ja kõik istmed ja waatekambrid*) oliwad puupüsti rahwast täis. Kõige kibedamail ja kõige werisemail aegil pidiwad ommeti Pariisi rahwal nende teatrid, nende lustipaigad lahti olema, muidu ei oleks n'ad oskanud elada. Päid puistas nagu rahet Greeweplatsi pääle maha, guillotine tegi hommikust õhtuni tööd; aga tulepaistel käisiwad Pariislased pidudel tantsimas ja teatremängu waatamas — ja häda iga „rahwasõbrale" — kes sest „rahwalustist" ennast eemal hoidis selle tühja pärast: et isa ehk ema ehk terwe sugukond tal „rahwasõbrade" läbi oli surma saanud! Mis se tühi lein maksis „isamaa õnne" ees? Tuhat silma walwasiwad seda „ülekohtu leina," mis „isamaa poegade" silmis surmasüü oli.

Pariisi linn hõiskas seepärast ja naeris ise oma wereojade wahel, ja sääl al teatretulede paistel istus mõni wagusa näoga, kelle süda nõelu ja pindu täis torkis. Siis läksiwad ühe wiimse waatekambri kardinad laiali ja Robespierre kahwand, tarretand nägu waatas sumiseja hulga pääle maha.

Kiwikõwa silmil ja südamel waatas hirmuwalitsuse pää oma ohwrite pääle all ruumis maha. Enam kui üks süda wärises hirmu ja waenu pärast tema nähes, kelle süda kõige nende nähes mitte ei liikunud, keda ta õnnetumaks teinud ehk weel pidi tegema.

Korraga koputati tasa tema õla pääle. Robespierre waatas selja taha ja sundis oma silmi, wägisi lahkelt waatama: noor päälik Joakim Mürat seisis tema taga, — sellel oli sõbro rahwa hulkas.

„Prantsusemaa tugi ja wari: lase mind Sulle sõna kaks nimetada!" ütles päälik.

„Minupärast kolm ka, kui tarwis," naeratas weremees.

„Hää küll — siis heida armu, Robespierre, ühe minu sõbra pääle!"

„Mis ta nimi?"

„Kapten Bollieu!"

„Bollieu? Ei!"

„Lase ta lahti wangist!"

„Ei lase! Ta sureb homme!"

„Rahwasõber, miks sa tallasid ülekohtu jalge alla, kui sa nüüd kirwe ise oma juurika külge paned?"

Robespierre waatas terawaste küsija otsa: „Mis mõistatust sa nimetad siin?"

Päälik waatas niisama terawaste kõigewägewama silmi ja lisas pitkamiste juure:

„Minu sõbrade käes seisab üks kiri, kui ma ei peaks wast terwisega tagasi tulema ehk mitte rahule jääma edespidi — Prantsusemaal wõib mõnda sündida."

„Mis se minusse puutub?"

„Ometi ka. Selle kirja sees seisab üks jut, jutu seest sa ehk tunned need sõnad: „„Nad peawad kõik surema, nii tõeste kui mo nimi Robespierre on! Aga et sa suu pead Marat! Keegi ei tohi sest sõna tääda saada!""

Robespierre walge nägu lõi tulipunaseks pääs. Noormees lisas juure, ikka nagu lugedes:

„„Danton ise kõige päält, siis tema terwe partei!""

Prantsusemaa „tugi ja wari" kargas istmelt püsti ja tõmbas juttustaja waatekambri ukse poole.

„Tasa! Kust sa neid sõnu tääd? Kes sulle tunnistas, et —"

„Et sa omma truu sõbra tahad kirwe alla anda ja kõik tema sõbro temaga?"

„Ha, ta on mind petnud, se lobiseja! Aga selle eest peab ta oma päägu maksma!" kiristas weremees hambid.

„Keegi ei ole petnud ega lobisenud," kostis Joakim wagusi, „Sinu enese suust olen ma neid sõnu kuulnud, paari tunni eest tagasi Laharpe wõerastetoas. Tuba on nõnda ehitud, et ühte iseäranis nurka sõnu wõib kuulda, mis kaugel tõises nurkas räägitakse, olgu ka salaja. Siin nurkas istusin mina üksi ja kuulsin Sinu ja Marati juttu, — teie nõuu Dantoni wasta kandis õhk minu kõrwu. Pärast teie minikut läksin ka mina. Nüüd kuule minu nõuu. Sa tääd, Dantonil on hulk sõbro, minul tõine hulk. Anna Robert Bollieu lahti, muidu on minu esimine tö, siit Dantoni juure minna, kõik temale tääda anda, ja homme — tilgub Sinu pää tõiste seas guillotine korwis! Ei ehk jah?"

Robespierre silmad sätendasiwad nagu wangis tiigril pääs. Ta oleks sedamaid wahisoldatid tuppa kutsunud, aga nooremehe julgus tunnistas kõige paremine, et tal kange tugi jalge all oli: tunniskirjad tema sõbrade käes, kui ta rahule ei pidand jäetama.

Kahe sammuga astus „hirmuwalitsuse" pää waatekambri akna ääre, waatas maha tallatud rahwahulga pääle, siis tõine poole üle ruumi, kus tõisest waateaknast Dantoni hirwitaja nägu terawaste tema silmi waatas — ruttu pööris ta ukse poole tagasi ja nimetas lühidelt:

„Bollieu on lahti."

„Sinu sõna pandiks?" küsis päälik.

„Minu sõna pandiks, ja — Sinu pää!"

„Mõistan, ja oskan sõna pidada. Aga kust käsku saan wangihoidjale, et ta tema lahti annab?"

„Säh, siin! Nüüd mine ja pea meeles!"

Robespierre pööris waateakna poole tagasi. Noormees aga tõttas tähega nagu lennul trepist alla ja läbi tormilise öö wangikoja poole, kelle paksu müüride taga lugemata hulk südamid surmatunni wastu wärisesiwad.

*) Suuremal rahwal on päristeatris ise oma kalli rahaga palgatud kambrikesed, kelle akente ja kardinate taga nad mängijate ja muu rahwa pääle al suures teatriruumis maha wõiwad waadata.

Mõnesugused sõnumed.

Kas ebausk elab alles? — Elab küll ja saab nii kaua elama, kui ta ema silmad lahti seiswad. Jätta rumalus tuppa ja katsu ebausku wäljaajada, küll sa siis näed, kui ilmasjata tööd sa teed. Enne lahkub rinnalaps oma emast, kui ebausk rumalusest. Sureta aga rumalus ära, siis sureb ebausk iseenesest ja tuhanded saawad selle üle naerma, mis eest n'ad enne wärisesiwad. Ihu priius on hää, waimupriius weel palju parem. Üht peab nõutama, teist mitte nõudmata jäetama, aga hullu tempusi teeb ebausk paiguti küll, arwata nõnda kui pime kiskja metsaline.

Kaks päätwa enne Nääri sündis Prantsuse piiril ebausu läbi alamalseisaw inetu lugu. Sääl oli üks naene kaua aega juba põdemas ja kiratsemas ja keegi ei teadnud, mis t'al õiete wiga oli; katsuti seda, katsuti teist ja waene haige pidi mõnda sisse lakkuma, ilma et paremaks oleks saanud. Wiimaks sai üks nõnda nimetud kaardimoor ometi wälja, et naene „äranõiutatud" olla. Et nüüd lugu nõnda, siis oli hää nõu kallis, kuida nõida ülesleida. Sääl pidi jälle wana naestetarkus awitama. Surnuaiast haudade päält toodi pühitsetud mulda ja riputadi Jõulupühil jumalateenistuse aegu kiriku ukse ette maha. Juhtus nõid kirikus olema, siis oli teada, et ta üle selle mulla wälja ei wõinud tullo, ja kes siis kõige wiimaks üksi kiriku pidi jääma, pidi nõid olema; see oli nii tõsi kui sõelas wesi. Nüüd juhtus, et üks wana 78-aastane eidekе, kes noorema inimtesega ühes wälja ei jõudnud tungida, kõigewiimaks tulema jäi. So, nüüd oli ebausul otsus käes: seesinane wanamoor pidi jo kiratseja naese ärategia olema. Kui nüüd wana rauk paar päätwa enne Nääri wagusi turul oma saiakorwi juures istus, tuli korraga haige naese mees suure tuhinaga, nagu oleks kassi liha kallalt leidnud, wanamoori kallale ja hakkas teda kägistama. Wõib olla, et ta wäetikese elutüünla ära oleks kustutanud, kui selle mees oma wana küljeluule appi ep oleks tõttanud. Haige naese mees näitas otsegu hulluks läinud olewad, laskis wanamoori küll lahti, aga kargas nüüd wanamehe kallale ja hakkas teda taguma, kuni politsei appi jõudis, käed seljapääle kinni sidus ja teda wangi wedas. Et ta pärast raske nuhtluse alla langes, on iseenesest mõista. — Sest näeme nüüd küll, et ebausk rumaluse hõlma al õige priskeste alles elab. Ilus ei ole see küll mitte, aga — seda inetum.

Nalja tilgad.

Napsiga ehk napsita koolera? „Napsi sa ei tohi wõtta, ega wihastada, kui sa koolera kardad," keelis tohter Tõnule ära. — Nüüd seisis waene mees leti ees ja ohkas: „Mulle on õnnetuseks antud, mina ometi ta kätte kärwan! Sest wõtan ma napsi, siis saan ma ta muidugi! Aga jätan ma wõtmata, siis wihastan ma ometi ja ta tuleb ikka — parem ometi koolera napsiga, kui koolera ilma napsita! Kõrtsmik, wala mulle kolme eest sisse!"

— Meister rätsep Soki juurest oli õpipois Prits ärajooksnud, ja meister kaebas kohtusse. „Jah, ma ei saanud iial kõhtu täis süüa, kui süüa saingi," kaebas pois. — „Sina lurjus," wihastas Sok, „kas sa iga hommiku, kui käes oli, ei söönud oma saiapulli kohwi kõrwa? Kas sa iga lõuna, kui käes oli, ei saanud suppi lihatükiga sees? Ja kas sa iga õhto, kui käes oli, keedepiima kõrwa oma wõidleiwa kannika ei saanud?" — „Jah, muud kui need ei olnud iial käes," kostis Prits.

Walmistus pihtile. Kuule, Mart, sina pead jo iga kord enne lauale minemist oma naist peksma, et maja kõlab? Kas se on ristiinimese tegu? Nõnda küsis õpetaja külameest, kes pihtile tuli. „Jah, waatke, aus õpetaja, kostis Mart. „Teie jo küsite igakord nii põhjast kõik minu patud pihtil läbi, ja mina neid tühje ometi iga poole aosta pärast enam meeles ei jõua pidada. Sellepärast ma nüüd soen enne pihtiletulikut oma Mari mehe moodi läbi. Siis ta loeb mulle kõik mo wanad ja uued patud wiimse aruni kätte ja mul tuleb meele, mis ma õpetajale pean tunnistama. See on puhtaks ettewalmistuseks."

Tark muusikotundja. Rikaks aga mitte targaks saanud rahamees oli omale paljo wõerid palunud ja kunstnikude „kwartetti", ehk neli muusikomängiat ilusa hinna eest oma wõerastele ettemängima tellinud. Kunstnikud tuliwad. „Paljast neli meest selle kalli raha eest?" pani peremees teretades paha meelega tähele. Aga kui wõerad koos oliwad ja mäng pitkalt ja haledalt (adagio) hakkas, et kõik wait ja tähelpannes kuulatasiwad, lõppes kannatus peremehele ära ja ütles suure häälega: „Waata kelmo! Telli kuida tahes: tüki pääle on n'ad üks kaks kolm walmis, nüüd jälle, kus tunni pääle palgatud, ei saa paigastki! Petetud oled ikka."

Zensuri poolest lubatud. Rigas, 24. Januaril 1874.
Wastutaja Redaktor J. W. Jannsen. — Trükkija H. Laakmann.